

Naslov članka/Article:

Franz Metz, Heinrich Weidt, življenjska pot nemškega kapelnika v Evropi v 19. stoletju

Avtor/Author:

Franc Križnar

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Glasba v šoli in vrtcu št. 3-4/2016, letnik 19

ISSN 1854-9721

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2016

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/glasba-v-soli-in-vrtcu/>

Franz Metz, *Heinrich Weidt*, *življenjska pot nemškega kapelnika* *v Evropi v 19. stoletju*

München: Edition Musik Südost, 2015, 276 str.

Nemški skladatelj in dirigent Heinrich Weidt (1824–1901) je kot gledališki igralec, pevec, kapelnik, zborovodja, skladatelj in pedagog v svojem 77-letnem življenju in delu zamenjal kar 24 delovnih mest in s tem krajev svojega bivanja in delovanja: ro-

jen je bil v nemškem Coburgu, umrl pa v avstrijskem Gradcu; vmes pa je deloval še v Mannheimu, Wertheimnu, Hamburgu, Stuttgartu, Frankfurtu, Saarbrücknu, Berlinu, Heidelbergu, Düsseldorfu, Kasslu, (vse v Nemčiji), Amsterdamu in Rotterdamu (Nizozemska), Zürichu, Baslu in Bernu (Švica), Budimpešti (Madžarska), Olmützu in Troppau (Češka), Temišvarju (Romunija), **Cilli/Celju** (Slovenija), Kubinu (Slovaška), Weisskirchnu in Gradcu (Avstrija) in Vršču (Srbija); večina teh mest seveda izhaja iz nekdanje avstro-ogrske monarhije. Tako lahko rečemo, da je bilo umetnikovo življenje in delo precej razburkano, bogato in tudi plodovito. Biografsko (znanstveno) monografijo je napisal v Romuniji rojeni zdaj nemški organist, muzikolog in dirigent Franz Metz (Darova, 1955), tudi stari znanec slovenskih znanstvenih muzikoloških simpozijev. In zakaj zdaj ocena te nemške monografije pri nas, v slovenščini?

Zato, ker je bil H. Weidt polni dve leti kot dirigent in učitelj v Celju. V Glasbeni šoli pri (nemškem) Glasbenem društvu (*Cillier Musikverein*, prvič ust. 1836, drugič 1878 in tretjič 1891) je bil sprejet sklep (konec jan. 1887), da se nastavi umetniški vodja, ki bo vodil glasbeno šolo in pomagal kapelniku pri pripravi koncertov. Tako jim je potem v dobrega pol leta (5. okt. 1887) uspelo pridobiti v društvu učitelja »za pouk petja, godal, trobil in teorije«. S H. Weidtom so podpisali pogodbo, s katero

je bil nastavljen za umetniškega vodjo in direktorja glasbene šole. Na njej naj bi poučeval štiri ure na dan. Pouk klavirja in violine pa se je v Celju začel prav z Weidtovim prihodom. Zaradi problemov, ki so v kapeli (tj. manjši orkester, ki je štel 18 do 20 glasbenikov) nastopili poleti 1888, je bil avgusta istega leta sklenjen z Weidtom nov dogovor, po katerem je kar on sam prevzel vodstvo kapele. Te dolžnosti pa ni prav vestno izpolnjeval. Poleg tega si je brez vednosti društva umislil privatni pouk petja, kar je društvo ugotovilo šele 1889. leta, ko se je odločilo odpreti pevski oddelek. Zaradi tega so se Celjani odločili, da bodo Weidta obdržali le kot učitelja klavirja s 30 fl (florin, po italijanskem mestu Florentia = Firenze iz leta 1252; slov. forint za naziv starega avstrijskega zlatega novca – goldinarja, v veljavi 1857–1893) mesečno. Po tem društvenem sklepu se je Weidt odločil zapustiti društvo. Poleg njega so v tem letu odpustili tudi učitelja violine Lenharda in tako je že v tem letu oz. v šol. letu 1889/90 Weidta na mestu umetniškega vodje šole in kapelnika zamenjal Adolf Diessl. Seveda, bili smo še vedno v času avstro-ogrske monarhije in tako kot je Weidt prišel z enega izmed številnih evropskih službenih mest in krajev (Troppau/Opava na Češkem, bilo mu je 63 let), se je iz Celja napotil naprej (Kubin na Slovaškem, bilo mu je 65 let). Nemška glasbena šola je v Celju v samo dveh letih Weidtovega delovanja veliko pridobila in se posodobila. V okviru njene trdnejše organizacije so pridobili nov statut, učni načrt, stalno pedagoško in umetniško vodstvo itd. Vsemu temu se je obetala koncesija, pravica do javnosti, ki so jo šoli njeni upravljalci izposlovali leta 1888, torej v Weidtovem času dela in življenja v Celju. Tudi v Celju, tako kot povsod drugod, je učil, dirigiral in komponiral. Tako npr. najdemo v arhivu ljubljanskega *Dramatičnega društva* (1867–1941), ki se je ponašal (po letu 1872) v okviru uprizorjenih iger s petjem s 36 partiturami, tudi z Weidtovo *Die Verlobung im Weinkeller/Zaroka v vinski kleti* (1871). Izza avtorjeve monografije, ki se na kar nekaj straneh (60–68) dotakne celjske epizode H. Weidta, je nadalje razbrati še nekaj del iz njegovega opusa, ki so tako ali drugače povezana s Celjem. Tam je nastala (očitno dokazano!) *Die Bergkraxler von Cilli/»Plezalec« iz Celja, koračnica* za klavir. Še bolj pomembno pa je, da prav od tam, torej iz Celja, izvirajo (1888) prve izvedbe Beethovnovne *Simfonije* št. 1 v C-duru, op. 21, *Die Deutschen Tänze/Nemški plesi* Franca Schuberta in orkestracija Johanna Herbecka Mendelssohnove-Bartholdyjeve *Uverture Ruy-Blas*.

Metzova znanstvena monografija o življenjski poti nemškega kapelnika v Evropi 19. stol. Heinricha Weidta je izšla s finančno pomočjo *Oddelka za medtehniške vzajemnosti pri Generalnem sekretariatu romunske vlade in Demokratičnega Foruma Nemcev v Banatu (DFNB)*. Njena oblika in vsebina sta bolj ali manj običajni, razen da je na koncu po kronološkem vrstnem redu dodanih precej slik, prilog, faksimilov in drugega slikovnega gradiva. Po predgovoru dr. Johanna Fernbacha, predsednika DFNB, sledi avtorjev uvod. Potem pa si poglavja sledijo po kra-

jevni kronologiji že predstavljenih kar 24 evropskih krajev in mest, kjer je deloval in živel H. Weidt: od rojstnega Coburga in Mannheima prek nekaterih velemest, kot so npr. Hamburg, Düsseldorf, Zürich, Bern, Stuttgart, Berlin, Basel, Kassel in našega **Celja** do končnega Gradca, kjer je Weidt tudi umrl in je pokopan. V zaključku so še posebej podčrtane nekatere večje vrednote in posebnosti dirigenta in skladatelja, dodan pa je še popis njegovih del. Ta šteje 78 samospevov in duetov (ker med njimi najdemo tako tiskane izdaje kot rokopise posamičnih del in zbirk, je teh del zagotovo več), 9 mešanih zborov – vokalnih kvartetov, 17 moških zborov, 8 klavirskih del, 3 orkestrska dela in 10 del za glasbeno gledališče (opere, operete in igre s petjem/*Singspiel*), skupaj torej veliko več kot 125 del. Sledijo imensko kazalo, krajevno kazalo (seveda z našim **Celjem** pa še Ljubljana, Maribor in Trst) in slike. Priloga šteje 92 str. s skoraj 200 enotami črno-belih faksimilov. Med njimi najdemo tudi tiste iz Celja (str. 205–8), med zahvalami pa tudi Primožu Kuretu, *Mestni knjižnici Celje in NUK Ljubljana*; med seznamom uporabljene literature pa še *Glasbeno zbirko NUK Ljubljana*, dva nemška časopisa, ki sta izhajala v Weidtovem celjskem času: *Cillier Zeitung* (1879–1883) in *Deutsche Wacht* (1883–1914), ter *Celjski zbornik* (v slednjem: 25, 1989, št. 1, str. 331–47 je npr. objavljen članek diplomanta ljubljanske AG, 1988 z mentorjem P. Kuretom Romana Drofenika z naslovom *Glasbena šola glasbenega društva /1879–1918/*, kar pa je skoraj edino, kar je v zvezi s H. Weidtom nastalo pri nas, na Slovenskem). Naslovnico knjige krasi še Weidtova podoba (litografija iz /Budim/Pešte, 1864) in pa fragment notnega zapisa mešanega vokalnega *Kvarteta*, op. 72.

Morda čisto na koncu še beseda ali dve o odločitvi avtorja dr. Franza Metza, da se posveti Heinrichu Weidtu. Že leta 2002 se je npr. na mednarodnem muzikološkem simpoziju v okviru 17. *Slovenskih glasbenih dnevov* v Ljubljani v okviru teme *Glasbeno gledališče – včeraj, danes, jutri* posvetil H. Weidtu (Heinrich Weidt – operni skladatelj in dirigent v Temišvaru in Celju): »Dirigent in komponist Heinrich Weidt predstavlja pomemben primer migracije glasbenikov v 19. stoletju. Čeprav je potrebno določene podrobnosti glede njegove biografije še pojasniti pa najdeni dokumenti v Sloveniji, Romuniji, na Hrvaškem, v Nemčiji, Avstriji, Švici in na Češkem pričajo o bogatem delovanju tega opernega dirigenta in skladatelja. Hkrati pa smo (ponovno) odkrili veliko število podobnosti v glasbeni zgodovini jugovzhodnih dežel, kar nas vzpodbuja in zavezuje k še intenzivnejšemu sodelovanju.« Franz Metz je obljubo držal in izpolnil svojo zavezo prav z omenjeno monografijo.